

Abonnement pour un an:

250 piastres

Edition spéciale 300 piastres

Adresse:

Idjtihad Constantinople

Téléph-St, 865

XXème ANNÉE

Février 1925 — No 174

اجتهاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آلومنان: سنہ لکھی [۲۱ - ۱۰]

داخل ایچون ۰ ۲ خارج ایچون
۲ ۱/۲ اعلا کاغذی ۵ ایرادر .

ادارہ خانہ سی

جفال اوغاندہ « اجتهاد ٹھوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمینچی سنہ

نومرو ۱۷۴ - ۱ شباط ۱۹۲۵

دارالفنون لیبر حادثه سی

علمی بر مؤسسه عائد اولدینی ایچون حادثه عیلاقه دارز . مجار و تورک دارالفنونلی لک علمی و فکری برعائله حالنده طوپالانا جاقلری سپلانیدیدصالوننده اغیارک بولونما ماسی آرزو اولونمش ؛ داها اول کلوب بوصالونده یرلشمش اولان و دارالفنونلی لر کلدکدن صوکره دخی اوراده اوطور . مایه دوام ایتمک ایستین اجنبی بر ذات ایله بردارالفنونلی آرسنده کی بر مناقشه ، حادثه نیک روحی تشکیل ایتمشدر محذب الطرفین قوتلی بر عده آرقاسندن تماشاییتدیریلن حادثه بوندن عبارتدر . چوق تأسف ایتمیه و قیزارمیه شایاندر ، که اک یوکسک مؤسسه علمیه من اولان دارالفنونه و بونک باشنده بولونان محترم رفیقمن دارالفنون امینی اسماعیل حتی بکه هجوم ایچون بعضی کیمسه لجه بو حادثه نعم الوسیله اتخاذ اولوندی . بودورلو حادثه لر هر مملکتنده جریان ایده یلمش فقط هیچ بر یرده بوقادار اعظام اولونما مشدر . دارالمعلمتده و یریلن بر مسامره ده دانس ایدیش اولماسنی ده بر مسئله حالته قویماق و تکذیب و تأیید لره موضوع یا پامق ایسه ، هیچ لایق کورولمه مشدر .

«ده ماغوجیا» نك سفیل وماده پرست ماهیت مضره سی معلومدر . حادثه ده رنجیده اولان اوروپالی ذات بیله «کنجلك بر نه رکبی در بعضاً جوشار و مجراسنک خارجنده بعضی خسار لر یا پایلیر» یولنده حکیمانه و عالیجنابانه ملا حظه ده بولونورکن علی العاده ومنفرد بر حادثه نی دارالفنونک شخصیت حکیمه سنی الفا فکری نی الهامه قادار وارما منظر اخلاقیمزک منصف اولمایان بر تجلیسیدر .

دارالفنونزک و دارالفنونلیلرمزک آوروپا و آمریقا دارالفنونی و دارالفنونلیلری مرتبه سنده اولما دیق لر نی بیلیرز کندیلرنده تجلیسنی بکله دیکمز روحه هنوز مالک اولما مشدر در (اجتهاد) ک حریت فکریه سنک سلطنت حتی مع الاسف جمهوریت زماننده اوغرا دینی تعرضلر و حریت تفکر علیهنده محکمه لر مزده و یریلن قرارلر کی هر بری حر و ومنور بردارالفنونه قیامت لر قوپار تاجاق قادار وخیم اولان فکری و وجدانی حادثه لر حضورنده لاقید و لاحیات

قلمش اولمالری دلالتیه بونک بویه اولدینی کلاشیلمشدر . [] فقط دنیاده فردی واجتماعی هر موجودیتک بر حیات ابتدائیی و چراقلق دوری اولماق ضروریدر . بزده (دارالفنون) حیاتنک برخایلی سنه لر برادمان وشروع حیاتی یاشاماسنک ضروری اولدیغنه ، قانعز ؛ بزم بو فکر مزله ابتدائی وتالی مکتبلره لایق اولدینی درجه ده ومکاتب عالیهنه داهاز یاده اهمیت و یریک لزومنه قناعتمز اره سنده بر تضاد یوقدر .

حریت یالکیز از برلنمه سی حتی ا کلاشیلما سی بیله کافی اولان بر کله دکلدر . او ، یاشانا جاق بر حیاتدر . حریت بزده ، هنوز معدمه مزک خارجنده طوران بر غذا ویا دوا حالنده در . حریتی سون ، و تقدیر ایدن وبونا لایق ملت لر حریتک وبالخاص حریتلرک اقدم واقدسی اولان فکر و وجدان حریتک بشیی اولاجاق بیر مؤسسه یه بوقادار قییمازلر .

عبدالله جودت

مالی واقتصادی ستون

ویرکینک عناصر پسیقولوجیایه سی

داها بر قاچ سنه اولنه کمنجه یه قادار ، قلاسیک علم روح ، فوائد عملیه دن محروم ملاحظات نظریه دن ترکیب ایدیوردی . رجال دولت عنعنه نیک میراث بر اقدینی و کفایت سزلکی اکثریا میدان چیقان قابا تجربه محصولی قاعده لری کندیلرینه رهبر اتخاذ ایدیورلردی .

حرب و حربی تعقیب ایدن بتون وقایع پسیقولوجیایی ، علوم نافعنه نیک ایلمک صنفه قویدی انسانلرک حسیات و احتراصلر نی قوللانماق صناعته غیر مطلع بولونورسه ، بر قومک اموری ناصل تمشیه ، اردولر یا خود کوچوک بر دارالصناعه ناصل سوق و اداره اولونور ؟

[۶] ۱۴۹۱ نومرولو (اجتهاد) ده تورکجه و فرانسه زجه - تفکر حریتی - عنوانی و ۱۷۱ نومرولو (اجتهاد) ده - ولید و واصل بکار حادثه سی - سرنامی مقاله لری او قوبله .

تطبيق اولان پره نسيپه ك شرح واثباتى محتوى در .
 يو كتابده شرح ايديلن بتون پره نسيپلرى بوراده
 تكرار ايده ميه جكمدين بوراده بونلرك يالنگز بر قاجنى
 خاطر لاقه ا كتفا ايده جكم .

اوزون بر ماصى تاريخيى بولونان اقوام ، همان
 همان سجيئه تشرحيه لرى قادار ثابت اولان پسيقولوجيايى
 سجيئه لره مال كدرلر .

بو اقوامك تاسيساتلرى فكرلرى ، ادبياتلرى
 وصناعتلرى هپ بو روحى سجيئه لردن صدور ايدر .

هيئت مجموعه سى ، بر قومك روحى تشكيل ايدن
 پسيقولوجيايى سجيئه لر قومدين قومه نخلف ايتديكندن
 مختلف ملتلر باشقا باشقا حس ايدر ، باشقا باشقا محاكمه
 يوروتور ، وعينى احوالده باشقا باشقا عكس العملده
 بولونورلر [عيني محيط ، مؤثراتدن باشقا باشقا طرز لرده
 متأثر اولور وبومؤثراته قارشى باشقا باشقا طرزده مقاومت
 ومقابله اجرا ايدرلر] تاسيسات ، اعتقادات ، السنه
 وصناعات ، بر جوق ظواهر مخالفه رغما ، درين
 استحالده اوغراماقسزىن بر قومدين ديكر بر قومه
 انتقال ايده منزلر .

سفلى بر عرقك بتون فردلرى ، آرده لرنده پك بيوك
 بر مشابيهت عرض ايدرلر . على عرق لده ، بالعكس ،
 فردلر ، مدنيت ترقى ايتديكجه ، يكديكرلرندن فرقليلا .
 شيرلر ، بناء عليه مدنى انسانلر مساواته دوغرو دكل ،
 بلكه ، متزايد مساواتسز لغه دوغرو يورورلر . مساوات
 قرون اولانك « قومونيزم » يدر . فرقليلا شقاق ترقيدر .
 بر قومك مرتبه مدنيتده كى سويه سى بالخاصه مالك
 اولدينى على دماغلرك عدديه منكشف اولور .

تكرار ايده رم ، بو اساسى قانونلر سياسى واجتماعى
 حياتك بتون عنصرلرينه تطبيق اولونور .

بونك مادى بر مثالى ويرمك اوزره پك معين بر
 موضوعى ، يعنى ايراد اوزرينه قابل قبول برويركى نى درپيش
 ايده لم .

اكثريا درميان ايتديكم وجهه ، آلمانلر محضا ،
 پسيقولوجياك بعضى اساسى قاعده لرى طانماق ، بيلمه
 منزل كدن كلك يوزندن حربى غائب ايتديلر . بوقاعده لره
 آشنا اولماق سايه سنده دركه ۱۹۱۷ ده ، فرانسه ده مشهور
 برماره شال ، بر جوق قول اردولره سرايت ايتمش اولان
 و حربى حيران انگيز بر عاقبه سوق ايتك تهديدنده
 بولونان بر حركت اختلافيه نهايت ويردى .

مبارزه ميه كير كيرمز ، آمرىقاليلر ، علم روح تطبيقك
 مفيدتى اويله بر درجه طاليله تسليم ايتديلر ، كه ، ضابطلر
 ايچون بيوك بر جلد يازديلر . بوجلده عسكركلرك
 اداره سى اثناسنده بر عصيانى تكيلى ، محاربلك ضعيفلايان
 ثنه رثيلنى تحريك وهيجان توليد ايتك الح كيهي ظهور
 ايده بيله جك احوالك كافه سى بوجلده تأمل اولونمشدر .
 پروفه سسورلر ، پسيقولوجيايه عيني اعتنائى كوستر
 ميورلر . علوم سياسيه مكنبنده ويريلن درس لردن برينك
 پسيقولوجيايه تخصص ايديله مش اولديغى وقتيله ، نظر
 دفته عرض ايتشدم .

صوك درجه ده نادر اولمالرى سببيله تطبيقى و عملى
 پسيقولوجيا كتابلرينك نيمترجملى ، نه قارئلرى اكسيك
 دكلدر . بوسبيله دركه بوندين يكرمى بش سنه اول نشر
 ايديلن كوچوك كتاب ، (روح الاقوام) بر جوق لسانلره
 ترجمه اولوندى ومترجملى آرهنده مشهور رجال دولت
 بولونماقده در [*]

اسكيلكنه رغما (روح الاقوام) ي شونك ايچون
 ذكر ايدييورم ، كه بو كتاب ، يالنگز انسانلرك اداره سنه
 وتاريخك تفسيرينه دكل ، بر آرزو كرا كوسته ره جكمز
 وجهه ، مثلا بر ويركى تاسيسى كيهي همكون قارشيسنده
 بولونولان عملى [Technique] مسئله لره دائما قابل

[*] عربجه ميه ترجمه سى ، (قاهره) ده عدليه ناظرى فنجى
 باشا زغول طرفندن ، ژاپونجه ميه ترجمه سى (ژاپونيا) نك غارجه
 ناظرى بارون (موتونو) طرفندن توركجه ميه ترجمه سى ، تووكيانك
 [سابق] امور صحيه مديرى دوكتور عبدالله جودت بك
 طرفندن چاپلشمدر . دول متحده آمريكانك رئيسى مستر (روزولت)
 بو كتابى لندن دوشورمه ديكنى دفعاله تكرار ايتشدر .

[حاشيه مؤلف]

مسلكك اڪ مشهور رجالتك ، فكرلرينى مناقشه ايتمه به
كلدكارى هفته اوكله طعمانه دعوت ايتدم .

ناظر لطفاً دعوته اجابت ايتدى فقط بر راحسزلق
بم طعمده بولونامه مانع اولديغندن ، برفره سنى آنى به
درج ايتديكم بر مكتوبله اعتراضلر يمي كنديسنه ايضاح
ايتدم :

ايراد اوزه رينه موضوع ويركيناك حاصلاتى ، بالطبع
آرتيرماق ايسته يورسكز . فقط مشكوك بر ترايد ايچون
مالى بر انكيزيسيون ، جبرو شدتله مترافق بر تفتيش و
تحرى تكليف ايدى يورسكز بو تدبير مكلفيتى ، ايستر ايسته من
اغضاب ايدم جك و حكومته چوق عايمدار يار تاجا قدر .
[اجاره مقدارى ، استخدام اولونان خدمتچى عددى
كيبى] ثروت و ايرادك خارجى علامتلى اوزه رينه مؤسس بر
ويركى ، بوكونكى ويركيدن داها يوكسك اولسه ده ، اداره
مأمورلرينك تفتيش و تحقيقى مستلزم بياننامه لر اوزه رينه
مؤسس بر ويركيدن داها قولاي قبول اولونور .

زجرى و سستمكار معامله ميدان ويرمكسز ين ،
ايراد اوزه رينه موضوع ويركيناك ، شيمديكى مقدارينه
مساوى وحتى متفوق اولماسى ايچون ، خانه ايجارى
مقدارى و مستخدم خدمتچيلرك عددى كيبى ثروتك خارجى
علامتلى هانكى « امثال » ك [هانكى نسبتك] تطبيق
ايدليك لازم كله جكنى بيلمك ، هر زمان اولماسده ، بر
چوق احواله قولايذر . بناء عليه تدقيقات آتیه نك
اجراسنى تكليف ايدم :

مختلف محالدره ، كليشى كوزل يوز مكلفه دوشن
ويركى مقدارينى آلك ، حال حاضرده ويرديكلى ويركى يى
تحقيق ايدك عيى مقدار وحتى داها زياته ويركى آلا بيلمك
ايچون ، اجاره وساثره كيبى ثروتك علامت خارجيه سنه
كوره بونله نه قادار ويركى طرح ايتك لازم كله جكنى
تدقيق ايدك .

بو اساسلر تعين ايديلديكدن صوكره ، مالى تفتيشات
جبريه دن آزاده وهر كسك بلا شكايه قبول ايدم جكى
بر صورتده ايراد اوزه رينه موضوع بر ويركى تأسيس
ايتمكدن داها قولاي بر شى اولماز .

ناظر ، « تلقيناتى الجدى دقتله تدقيق ايتديره جكنى »

لاعلى التعين بر ويركى دائماً ناخوشدره فقط ويركى ،
اعطاسيله مكلف قيلينماق ايسته يلن قومك ذهنيته بر قائمه
تاثيرى يابار ، اوكا پك غير ملايم كليسره او ويركى قابل تطبيق
و تحصيل اولماز .

ديسيپلينه [يعنى انتظام و ضبط و ربط ايله مألوف]
ونظامانه پك حرمشكار اقوامده مثلاً انكليزو آلمان مملكتلر نده
هر وطندا شدن ، دوغرو اولوب اولماديغناك مأمورلر
طرفندن تحقيقى كمال اطاعته قبول اولونان بياننامه لر ايسته
نيله بيلير .

حيات خصوصيه هيچ بر تفتيش آلتنه كيرمك
ايسته ميه ن فردجى [Individualiste] اقوامده ، ايش
بوسبوتون باشقا اولور ، ويركى ، (مسكن ايجارى ،
خدمتچى عددى كيبى) خارجى علامت Signe لر اوزه رينه
مؤسس اولور وحيات شخصيه هيچ بر تفتيش و تفتحصى
مستلزم اولماز سه ، بوفردجى اقوام طرفندن قبول اولونور .
كوره جكز كه واساسى پره نسپ لر ، بوكون ، تماماً مهمل
بولونماقده در .

(فرانسه) نك ۱۹۱۴ ده ۲۸ ميليار اولان بورجلىرى
۱۹۲۲ ده ۳۲۸ ميلياره بالغ اولماقده در ؛ بومبلغ ايسه ،
ياقينده ، بورجلىر مركز فائىلرينى تأديه كوجلكله كفائت
ايدمك در . بو وضعيتك ايچندن ناصل حيقمالى ؟

بتون مالىه ناظرلر من بو غير قابل حل مسئلنى حله
اوغراشديلار . ويركيلرى آرتق آرتيرماز بر حالده بولور .
ندونلرندن تحصيلات مقدارينى آرتيرمايه چايشيورلر .
بو مقصده در ، كه مالىه ناظر من موسيو (دولاسته رى)
ماليه نظارتى شعبه مديرلرينك توصيالرى اوزه رينه ،
بارلمان تويه بر طاق تدبير شدتكارانه تكليف ايتدى كه قبولى
حالنده ، آز زمان ظرفنده سرمايه لرك عمومى بفرار ينى
مؤدى اولور .

تصور اولونان تدبيرلرك تهليكلى وغير مؤثر اولديغنى
كوسته رن بسيقو لوجيائى اعتراضلرى بوممتاز ناظره شفاهاً
عرض وشرح ايتك مقصديه كنديسنى ، وقتيله پروفيسور
(داستر Dastre) ايله برابر تأسيس ايتش اولديغم وهر

باغچه ده

روز کار او یومش ، آی دالبور ، هر طرف ایصسر ،
 ٹولکون ، سونیور وارسه اوزاق بر ایکی ییلدیز ؛
 کل ! چیت بیلہ یوق ، قورقما ، بن ایم باغچه ده یالکز ؛
 ای کوزلرینک رنکی قادار قلبی کوزل قیز !

مفتونک اولان کوزلرم اندامکی کورسون ،
 قورمال صاچکک اوستنه بوسم ده تاج ثورسون ،
 حسنک ازلی سلطنتدن ده بیوکسین ،
 ای کوزلرینک رنکی قادار قلبی کوزل قیز .
 قوزان اوغلو جناب محبی الدین

صاریارده حسن نافذ بک: غزل وادیسندہ شیمدی
 یازماق و بکندیرمک کوجدر؛ اونی براقک شرقی کز
 ایی در .

خلیای قاماشدیردینی کوندنبری مهرک
 دیورسکز « قاماشاق » کوزه مخصوص بر فعلدر .
 صوکره

سنسین ازلی حاکمسی معبد فکرک
 مصرعکزدده عدم تناسب وار .
 بو مصرع یا

سنسین ازلی آلههسی معبد فکرک
 یاخود

سنسین ازلی سلطنتی کشور فکرک
 دیمک موافق اولوردی .

مفتونیم الحان وربابکده کی سحرک

نقراتکزدده « مفتونیم » یرنده مسحورییم دیمک داه
 ملایم اولوردی . بو تعدیل اولمالی و ترمیمدن صوکره
 شرقی داهای اولور . غزل شیمدی حظ ایله اوقونماق
 ایچون پک قوتلی ، فضولینک ، باقی نک ، ندیمک غزللرینه
 یالکز لسان اعتباریله دکل یکی « خیال Image » ار ،
 یکی هیجانلر افاده ایتک اعتباریله ده فائق اولور .

جواباً بانا بیدیرمک لطفنده بولوندی . فقط مجلس
 معیونانده کی سوسیالیستلرک مخالفتی قارشیسندہ ، نہایت الامر
 ناظر تلقیناتک آنجاق بر قسمی قبول ایدہ بیلدی .

هر هفته اوکله طعمای ایتدیکمز محل بر مناقشه یری
 اولدیغندن سابق البیان فکرلری موقع تنقیده قویدم .
 پسیقولوجیائی اصابتنه اعتراض اولونمادی . فقط
 پسیقولوجیاچه شایان نفرت لاکن سیاستاً پک قوتلی ایکی
 سببه بناء هیئت عمومیہ سیله قبول اولونماسی احتمالی
 بولونمادیغی درمیان اولوندی .

برنجی سبب ، سوسیالیستلرده تصادف ایدہجکی
 مخالفتک شدتی ایدی .

داها آز ای اولماقہ برابر ایکینجی سبب داهای قوتلی
 ایدی . ناقابل مناقشه خارجی علامتله کوره « اوتوماتیک
 برصورتده وضع ایدیلن برویرکو ، انتخابلری یاپان و فعلاً
 (فرانسه) یی ادره ایدن انجمن لری و والی [Préfets]
 لری صوکره درجده مؤثر برثاثر اجراسی واسطه سندن
 محروم ایدیوردی [۱] سوسیالیستلرک اجرا ایتک ایستہ
 دیکلری یولده مالی بر تضییق و تفتیش مقاومت سوز بر
 جندریه ، بر تضییق ویدہ سنہ مشاہدہر . دوستلر ایچون
 ویدہ بول بول کویشه تیلیر و خصملا ایچون شدتله صیقیشدیریر
 بودلیللرک ، بومطالعہ لک قیمت سیاسیہ لری اعتراض
 کوتورمز بونکله برابر اونوتمایلمک اکثریا « سیاسی نہج
 Régime politique » لر ، بر قومک ذہنیتہ پک مخالف
 اولان اصوللر تطبیق ایتک یوزندن هلاک اولمشلردر . بو
 ذہنیت دنیایی سوق واداره ایدن و تأسیسات و قوانینک
 دیکشدیرمہ دیککی قوتلردن در .

دوقتور کوستاولوبون

ترجمہ : ع . ج .

[۱] انجمن لری و والی لری ؛ آز ویا چوق ویرکی طرح ایتک
 حقنی کندیلرندن نزع ایدن اصولہ مخاصمدرلر زیرا اونلر بوق
 و صلاحیتی سیاسی برواسطہ اولاراق قولالایر و آرزو ایتدیکلری
 کبی انتخاب بیدیرلر دیمک ایستور . بعضی شکایتلرہ باقیلیرسہ
 بزدمہ تدریسات ابتدائیہ ویرکیلری عینی سیمتہ ایله و کینی برصورتده
 طرح اولونیورمش .